

ASPECTE TEORETICE ȘI PRACTICE ALE CONTABILITĂȚII ȘI ANALIZEI PATRIMONIULUI ÎNȚREPRINDERII

Lect. sup. Natalia Fratea, ASEM
Lect. sup. Svetlana Tolmațchi, ASEM
Conf. univ. dr. Neli Muntean, ASEM

Each company for its activity needs to use a lot of assets. Assets are economic resources from which benefits can be obtained by their owner, now or in the future. The main goal of every company is to get profit and to get positive net assets. In this context, the possibility of keeping financial accounting and good analysis of all assets and net assets has a grand importance.

Sub aspect juridic, patrimoniul reprezintă drepturile de proprietate și creanță ale întreprinderii, pe de o parte, și datoriile întreprinderii față de proprietari și creditori, pe de altă parte. În practica economică, se deosebesc: patrimoniul întreprinderii la valoare de bilanț (active totale) și patrimoniul net (activele nete).

În literatura economică, pot fi întâlnite mai multe definiții ale patrimoniului net și respectiv mai multe metode de calculare care sunt deduse din definițiile respective.

În practica autohtonă, patrimoniul net reprezintă interesul rezidual al proprietarilor în activele întreprinderii după deducerea tuturor datoriilor întreprinderii, fiind similar avuției acestora, ca urmare a investirii capitalurilor sale în activitatea întreprinderii.

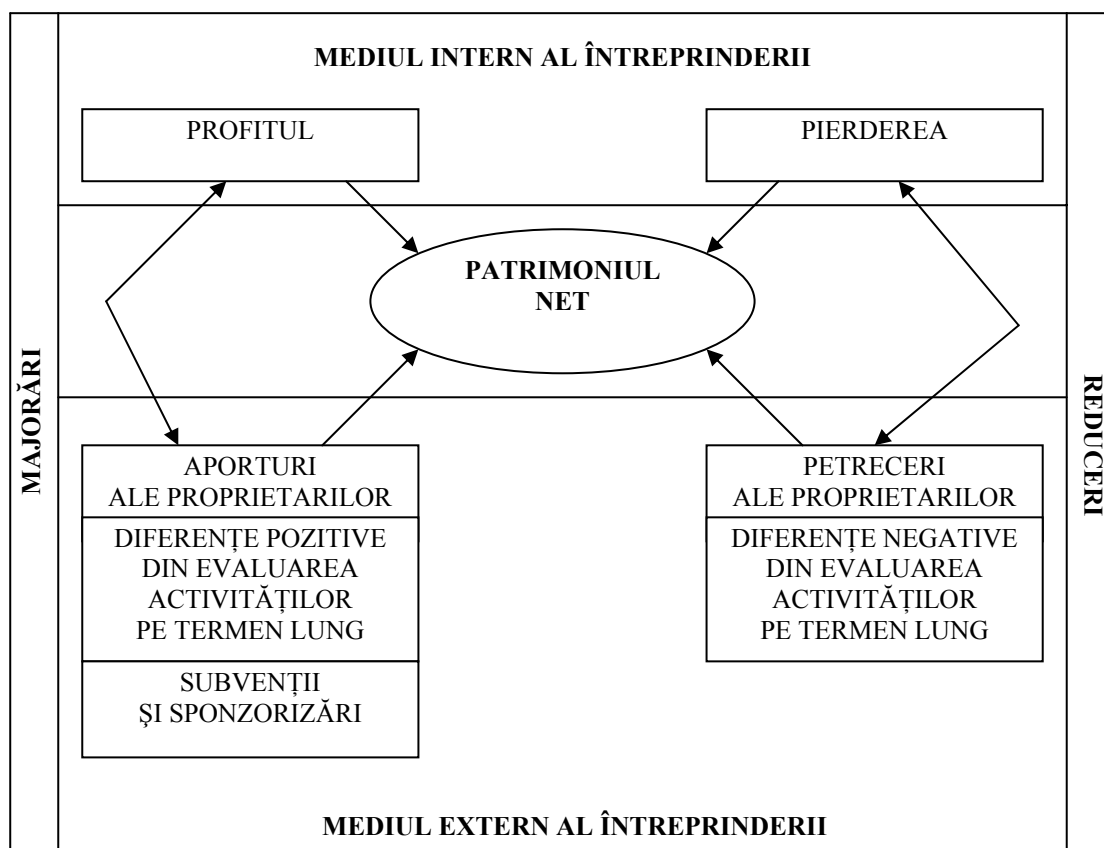
În Republica Moldova, utilizând datele bilanțului contabil, patrimoniul net poate fi calculat prin două metode:

- **Metoda sintetică** – prevede calcularea patrimoniului net ca diferență între activele totale ale întreprinderii și datoriile totale ale acesteia. Constituirea și dezvoltarea întreprinderii implică aporturi de diverse resurse care generează efecte directe asupra patrimoniului net (creșterea activelor generează creșterea patrimoniului net), cuantumul acestor aporturi depinde de deciziile strategice. Utilizarea diferitelor surse de finanțare în funcție de costul, accesul și disponibilitatea acestor surse, generează atât efecte directe asupra patrimoniului net (creșterea datoriilor generează reducerea patrimoniului net), cât și efecte indirecte (costul surselor de finanțare – dobânzile generează reducerea profitului și respectiv reducerea patrimoniului net).
- **Metoda aditivă** – prevede calcularea patrimoniului net ca pe o sumă a elementelor sale componente: capitalul statutar și capitalul suplimentar, capitalul de rezervă și capitalul secundar, profitul nerepartizat. Utilizând această metodă, întreprinderea poate lua decizii privind modificarea patrimoniului net, care poate fi prezentată în desenul 1.

Analiza patrimoniului net al întreprinderii include:

- aprecierea evoluției în dinamică a patrimoniului net în întregime, cât și a fiecărui element al patrimoniului net, care presupune:
  - a) Analiza modificării valorii absolute a patrimoniului net pentru perioada de gestiune. Modificarea valorii absolute se calculează ca diferență între mărimea

- patrimoniului net la finele anului de gestiune și mărimea lui la începutul anului.
- b) Analiza modificării mărimii relative (ritmului de creștere) a patrimoniului net în perioada de gestiune. În acest scop, se calculează raportul dintre mărimea patrimoniului net la finele anului de gestiune și valoarea lui la începutul anului de gestiune. În vederea formulării unor concluzii corecte, ritmul creșterii patrimoniului net trebuie să fie comparat cu ritmul creșterii veniturilor din vânzări. Depășirea ritmului creșterii patrimoniului net asupra ritmului creșterii veniturilor din vânzări caracterizează pozitiv întreprinderea.
- Estimarea modificărilor structurale în dinamică, care prevede calcularea ponderii fiecărui element component al patrimoniului net, în valoarea totală a patrimoniului net (de exemplu: ponderea capitalului social, rezervelor, profitului nerepartizat și capitalului secundar sau ponderea activelor pe termen lung nete și activelor curente nete) la începutul anului de gestiune și la finele anului de gestiune, iar apoi se determină modificarea ponderii fiecărui element component.
  - Calculul și influența factorilor ce au cauzat modificarea patrimoniului net. Sistemele factoriale utilizate în procesul analizei reies din metodele de calculare a patrimoniului net. Analiza factorială a patrimoniului net permite descoperirea rezervelor de majorare a patrimoniului net (figura 1).

Figura 1. Modificarea patrimoniului net

- Analiza eficienței utilizării patrimoniului net, care prevede analiza corelației existente între rezultatul financiar al anului de gestiune și patrimoniul net. Analiza eficienței utilizării patrimoniului cuprinde un studiu complex, cu ajutorul căruia se poate determina multitudinea influenței factorilor, care contribuie la modificarea rentabilității financiare. În baza acestui studiu, pot fi elaborate decizii privind îmbunătățirea situației nefavorabile existente.

- Aprecierea nivelului răspunderii patrimoniale a întreprinderii etc. Aprecierea nivelului răspunderii patrimoniale a întreprinderii presupune aprecierea gradului de răspundere a întreprinderii pentru obligațiile sale cu întreg patrimoniul său, adică se apreciază dacă întreprinderea este capabilă să-și stingă toate datoriile utilizând toate activele sale și dacă întreprinderea dispune de patrimoniu net.

Conform **Legii Republicii Moldova Nr. 845-XII din 3 ianuarie 1992, „Cu privire la antreprenariat și întreprinderi”**, toate întreprinderile, indiferent de forma organizatorico-juridică (întreprindere individuală, societate în nume colectiv, în comandită, societate pe acțiuni, societate cu răspundere limitată, cooperativă de producție, cooperativă de întreprinzător, întreprindere de arendă, întreprindere de stat și întreprindere municipală) poartă răspundere pentru obligațiile lor cu întreg patrimoniul de care dispun. Aceasta înseamnă că toate activele întreprinderii trebuie să acopere integral datoriile existente ale întreprinderii, **adică patrimoniu net negativ nu ar trebui să existe.**

Conform **art.40(1) al legii RM Nr. 1134-XIII din 2.04.1997, Privind societățile pe acțiuni**, capitalul social al societății determină valoarea minimă a activelor nete ale societății, care asigură interesele patrimoniale ale creditorilor și acționarilor.

Conform **art.39(5) al legii RM Nr.1134-XIII din 2.04.1997, Privind societățile pe acțiuni**, valoarea activelor nete ale societății pe acțiuni nu poate fi mai mică decât mărimea capitalului ei social.

Actualmente, există întreprinderi (cu excepția societăților pe acțiuni) care au patrimoniu net negativ. Existența patrimoniului net negativ poate aduce întreprinderea la faliment sau la stare de insolvență.

Cauzele existenței patrimoniului net negativ pot fi cuantificate în urma analizei factoriale a patrimoniului net: existența pierderilor neacoperite, creșterea în dinamică, depășirea lor asupra mărimii capitalului social și altor elemente ale patrimoniului net. Practic, obținerea patrimoniului net negativ este cauzată de rezultatul financiar negativ al întreprinderii.

Pornind de la cele expuse mai sus, putem trage următoarele concluzii:

- În Republica Moldova, statul interzice numai societăților pe acțiuni să posede patrimoniu net negativ;
- În Republica Moldova numai societățile pe acțiuni sunt obligate a fi profitabile, aceasta este necesar pentru a respecta **art.39(5) a Legii RM Nr.1134-XIII din 2.04.1997 Privind societățile pe acțiuni**. Pierderile perioadei de gestiune obținute de întreprindere pot fi acoperite din contul profitului nerepartizat al anilor precedenți, rezervelor... Dacă întreprinderea va suporta pierderi pe parcursul câtorva perioade consecutive, dacă nu va avea cu ce să le acopere, nu va putea respecta cerințele art.39(5), deci, patrimoniu net va fi mai mic decât mărimea capitalului social și apare pericolul lichidării societății pe acțiuni respective.

Conform art.39(6), dacă, la expirarea celui de-al doilea an financiar sau a oricărui an financiar ulterior, valoarea activelor nete ale societății, potrivit bilanțului anual al societății, va fi mai mică decât mărimea capitalului social, adunarea generală anuală a acționarilor este obligată să ia o hotărâre:

- a) cu privire la reducerea capitalului social; și/sau
  - b) cu privire la majorarea valorii activelor nete prin efectuarea de către acționarii societății a unor aporturi suplimentare, în modul prevăzut de statutul societății; sau
  - c) cu privire la lichidarea societății.
- În Republica Moldova, celelalte tipuri de întreprinderi (cu excepția societăților pe acțiuni) pot obține pierderi pe parcursul mai multor perioade de gestiune, ca rezultat pot avea patrimoniu net negativ și nu există pericolul lichidării acestor întreprinderi. De ce statul este cointerestat de funcționarea profitabilă numai a societăților pe acțiuni și permite existența întreprinderilor ce generează pierderi

și care au patrimoniu net negativ? Care este scopul întreprinderii – de a obține pierderi? Cum poate exista o întreprindere privată neprofitabilă pe parcursul mai multor ani?

Dacă noi dorim să trăim într-o țară dezvoltată, să depășim criza economică existentă, trebuie să generăm profit sau cel puțin să nu suportăm pierderi. Considerăm că întreprinderea nu trebuie să funcționeze, dacă are patrimoniu net negativ și generează pierderi. Dacă, totuși, la expirarea anului financiar s-au constatat pierderi sau a obținut patrimoniu net negativ, întreprinderea trebuie obligată să acopere pierderile și să completeze patrimoniul net. În cazul când întreprinderea nu are cu ce să acopere pierderea obținută, considerăm că statul ar trebui să impună proprietarii să o lichideze, deoarece nu contribuie la dezvoltarea societății. Dacă proprietarii doresc să-și desfășoare activitatea în continuare, considerăm că ei ar trebuie să caute surse pentru acoperirea pierderilor și patrimoniului net negativ.

Reieșind din cele expuse mai sus, apar următoarele întrebări:

- Cu ce poate acoperi întreprinderea pierderile și patrimoniul net negativ?
- Cum urmează a fi reflectate aceste operațiuni în contabilitatea financiară?
- Care surse de acoperire sunt recunoscute în scopuri fiscale și care nu sunt recunoscute?

Considerăm că pierderile anului de gestiune curent pot fi acoperite din următoarele surse:

- profitul nerepartizat al anilor precedenți;
- rezervele existente obligatorii prevăzute de legislația în vigoare;
- rezervele existente prevăzute de documentele de constituire a întreprinderii;
- aporturile suplimentare ale proprietarilor.

Profitul nerepartizat al anilor precedenți poate fi utilizat pentru acoperirea pierderilor perioadei de gestiune în procesul reformării bilanțului contabil, prin întocmirea următoarei formule contabile:

DT 332 „Profitul nerepartizat a perioadelor precedente”

CT 333 „Pierderea perioadei de gestiune”

Actualmente, majoritatea întreprinderilor (cu excepția societăților pe acțiuni) nu au rezerve – ca element al patrimoniului net: legislația nu prevede crearea rezervelor obligatorii; documentele de constituire, de asemenea, pot să nu prevadă crearea rezervelor necesare pentru modificarea patrimoniului net. Deci, practic, numai societățile pe acțiuni pot utiliza rezervele existente obligatorii prevăzute de legislația în vigoare și cele prevăzute de documentele de constituire pentru acoperirea pierderilor anului de gestiune. Aceste operațiuni pot fi efectuate la finele reformării bilanțului contabil, prin întocmirea următoarei formule contabile:

DT 321 „Rezerve stabilite de legislație”

DT 322 „Rezerve prevăzute de statut”

DT 323 „Alte rezerve”

CT 333 „Pierderea perioadei de gestiune”

Planul de conturi actual prevede majorarea patrimoniului net (adică compensarea patrimoniului net negativ al anului de gestiune) prin aportul suplimentar al proprietarilor – adică majorarea capitalului statutar în urma majorării valorii nominale a acțiunilor. Aceste operațiuni pot fi efectuate, prin întocmirea următoarelor formule contabile:

1) DT 537 „Datorii față de fondatori și alți participanți”

CT 311 „Capital statutar”

2) DT 111, 121, 122, 123, 211, 212, 213, 217, 241, 242, 243

C 537 „Datorii față de fondatori și alți participanți”

Conform planului de conturi actual, aportul suplimentar al proprietarilor, care nu generează majorarea capitalului social, dar este destinat acoperirii pierderilor și patrimoniului net negativ, trebuie reflectat ca venituri din activitatea financiară, prin întocmirea următoarelor

formule contabile:

DT 111, 121, 122, 123, 211, 212, 213, 217, 241, 242, 243

CT 622 „Venituri din activitatea financiară”

În practică, pot apărea situații în care proprietarii pot ceda datoria întreprinderii față de ei pentru compensarea pierderilor anului de gestiune și patrimoniului net negativ. În acest caz, urmează a fi întocmită formula contabilă neprevăzută de planul de conturi actual:

DT 532 „Datorii față de personal privind alte operații”

DT 531 „Datorii față de personal privind retribuirea muncii”

CT 622 „Venituri din activitatea financiară”

De exemplu: SA „SAGRIT” este o întreprindere ce funcționează de mai mulți ani. Din momentul deschiderii până în momentul actual, achiziționează terenuri agricole pentru desfășurarea unei activități agricole în viitor, adică până în prezent întreprinderea dată nu a desfășurat activitate de bază, deoarece între terenurile agricole aflate în proprietate există terenuri străine care urmează a fi achiziționate în viitorul apropiat. Cu toate că întreprinderea dată nu a activat, ea a avut o serie de cheltuieli inevitabile achitate în numerar în fiecare an de către proprietari, care au fost reflectate în contul 532 „Datorii față de personal privind alte operații” (impozitul funciar, taxele locale, serviciile registratorului, serviciile bancare pentru deservirea conturilor bancare etc.). Pentru a respecta art.39(5) și art.39(6) ale legii RM Nr.1134-XIII din 2.04.1997, Privind societățile pe acțiuni, proprietarii întreprinderii respective au decis să cedeze o parte din datoriile acumulate în creditul contului 532 pentru acoperirea pierderilor anului de gestiune. Astfel, datoriile apărute în urma constatării anumitor cheltuieli au fost declarate ca venituri. Oare, în esență, aceste sume sunt venituri pentru întreprindere în contabilitatea financiară? De ce întreprinderea în raportul de profit și pierderi este nevoită să declare veniturile, în realitate, nu le-a obținut? Considerăm că acoperirea pierderilor anului de gestiune curent în contabilitatea financiară ar trebui să fie efectuată la finele operațiunilor de reformare a bilanțului contabil fără declararea veniturilor, pe când în scopuri fiscale sumele respective trebuie reflectate ca venituri.

Bibliografie:

1. *Analiza rapoartelor financiare (manual) /:* Țîriulnicova N. , Paladi V. , Gavriliuc L. , Chirilov N. , Furtună D. – Ed. a II-a, revăzută – Chișinău, Asociația obștească „ACAP RM”, 2011;
2. *Analiza economico-financiară /:* Vâlceanu G. , Robu V. , Georgescu N. – Ed. a 2-, rev. –București, Editura Economică, 2005;
3. Țurcanu V., Prisacar T., Zaharcenco I., Bălănuță V. *Metodologia contabilității și analiza rapoartelor financiare.* – Chișinău: ACAP. – 2000.
4. Ișfănescu A. Ghid practic de analiză economico-financiară. București. Tribuna Economică, 1999;
5. Бернсайн Л. *Анализ финансовой отчетности.* – Москва: Финансы и статистика. – 1996.
6. Mărgulescu D., Niculescu M., Robu V. *Diagnostic economico-financiar. Concepte, metode și tehnici.* – București: Romcart. – 1994.